

กระดานข้าว

งานวิจัย ใช้ได้จริง :

พืชอาหาร พืชสมุนไพร

Bangkok Herbarium (BK)

รายสัปดาห์ที่ 3 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2561

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และฟิสิกส์พืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

พืชวงศ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง (FAMILY NEPENTHACEAE)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้เถาล้มลุกกึ่งยืนต้น แยกเพศต่างต้น เถากลม เป็นเหลี่ยม หรือมีครีบ กิ่งอ่อนและใบอ่อน มีขนสั้นนุ่มและขนสั้นรูปดาวหนาแน่น มีต่อมขนาดเล็กกระจาย ไม่มีหูใบ ใบเรียงเวียน เส้นใบเรียงขนานกัน มีเส้นใบตามขวางจำนวนมาก ปลายเส้นกลางใบเป็นมือจับเปลี่ยนเป็นสายของหม้อดักแมลง (pitcher) แยกเป็นหม้อล่าง เกิดที่ใบบนลำต้นที่งอกใหม่ อยู่ชิดพื้นดิน รูปป้อม หันเข้า ด้านใน ด้านข้างมีสันเป็นครีบ 2 ครีบ จักเป็นริ้ว และหม้อบน เกิดที่ใบบนลำต้น รูปเรียวยาวแคบหรือ รูปกรวย หันออกด้านนอก มีครีบด้านข้างหรือเป็นสันสั้น ๆ มือจับมีวงอิมขอบบน (peristome) พับจับเป็นครีบถี่ ขอบมีวงเป็นมันวาว ด้านบนมีฝา ใต้ฝามีต่อมน้ำย่อยกระจาย ขั้วด้านหลังมีเดือย ด้านในมีต่อมน้ำย่อยหนาแน่น ช่อดอกแบบช่อกระจุกหรือช่อแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ดอกออกเดี่ยว ๆ หรือออกเป็นคู่ เป็นช่อสั้น ๆ พบน้อยที่มีมากกว่า 2 ดอก กลีบรวม 4 กลีบ เรียงซ้อนเหลื่อม มีต่อมหนาแน่น ในดอกเพศผู้มีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็นเส้าเกสร อับเรณูส่วนมากมี 4-12 อัน มี 4 ช่อง รูปกลม รังไข่มี 4 ช่อง ออวูลจำนวนมาก พลาเซนทารอบแกนร่วม เกสรเพศเมียไร้ก้านหรือมีก้านสั้นมาก ยอดเกสรรูปจาน จัก 4 พู ผลแห้งแตกตามรอยประสาน รูปกระสวยสั้น ๆ เมล็ดจำนวนมาก เรียวแคบ โคนและปลายมีรยางค์รูปเส้นด้าย

“เหนียวหม้อแกงลิง” เป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จาก พืชหม้อข้าวหม้อแกงลิง ซึ่งโดยมากพบทางภาคใต้ของประเทศไทย เป็นอาหารรับประทานเล่น ให้ความกรุบกรอบและนุ่มในเวลาเดียวกัน มีวิธีการทำ คือ คัดเลือกส่วนหม้อที่สะอาด เจริญเติบโตเต็มที่ ไม่อ่อนไม่แก่เกินไป คือ ส่วนขอฝาปิดยังไม่เปิดออก เพราะหากฝาหม้อเปิดออกแล้ว มักจะมี แมลงหรือสัตว์เล็กๆ ตกลงไป อาจเน่าเหม็นได้ และหากเป็นหม้อที่แก่เกินไป ก็จะไม่อร่อยรับประทานไม่อร่อย เมื่อคัดเลือกหม้อได้แล้วให้ล้างทำความสะอาด สะอาดและผึ่งให้สะเด็ดน้ำ จากนั้นใส่ข้าวเหนียวประมาณ 2 ใน 3 ของดอก แล้วรอกน้ำกะทิที่ปรุงรสด้วยเกลือชนิดหนอยใส่ลงไป แล้วนำไปนึ่งให้สุก เหนียวหม้อแกงลิงที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะมีความกรุบกรอบจาก ตัวหม้อที่ห่อหุ้มข้าวเหนียวที่มีความนุ่ม และหวานมันจากน้ำกะทิ